

1866 četnická stanice c.k. četnictva Příbram

150 let

2016 Obvodní oddělení policie Příbram

četnictva a policie
v Příbrami

Obecný

Zákonník říšský a Věstník vládní

pro

císařství Rakouské.

Částka XII.

Vydaná i rozeslaná ve vydání pouze německém 25. ledna 1850, v tomto dvojitém vydání 23. března 1850.

19.

Nařízení ministerium záležitostí vnitřních od 18. ledna 1850,

platící ve všech zemích korunních,

o zřízení četnictva čili žandarmerie.

Dle základních rysů o zřízení četnictva čili žandarmerie pro císařství, schválených nejvyšším rozhodnutím od 8. června 1849, ráčil jest Jeho Veličenstvo k nejponiženějšímu přednesení ministrů záležitostí vnitřních a vojenství a k radě ministerstva nejvyšším rozhodnutím od 18. ledna 1850 prozatímní organický zákon o četnictvu stvrditi, výkazy stavu a nákladu schváliti a naříditi ministrovi záležitostí vnitřních aby, v srozumění s ministry vojenství a financí bez odtažení vše opatřil, by četnictvo v době co možná nejkratší v náležitém počtu bylo sebráno, pořádně vycvičeno a ve skutek uvedeno.

Dle nejvyššího rozkazu se tímto prozatímní organický zákon o četnictvu v Rakouském císařství vydává a vůbec vyhlašuje.

Bach m. p.

Rok 2016 je symbolickým jak pro město Příbram, které slaví 800 let své zmapované existence, tak pro Policii ČR, která slaví své 25. narozeniny.

Tento rok nám však přináší jedno úctyhodné výročí, které se týká obou výše zmíněných oslavenců. Je to totiž přesně 150 let, co byla zřízena Četnická stanice v Příbrami velitelství četnického oddělení Nr. 17 Příbram.. Již celých 150 let jsou občané tohoto města pod stálou ochranou četníků a policistů.

Vznik četnictva v Rakousku-Uhersku

Abychom si vznik této stanice přiblížili, musíme se na chvíli vrátit v čase, a to až do dob Rakouského císařství, později Království a země v Říšské radě zastoupené a Země svaté Štěpánské koruny uherské, neboli Rakouska – Uherska. Císař František Josef I. vládl tomuto společenství od roku 1848 až do roku 1916. A právě od roku 1848 do roku 1849 probíhalo takzvané „revoluční období“. Tehdy si tato říše uvědomila, že organizace tehdejší policejní správy, fungující pouze ve velkých městech, byla dosti nedokonalá a neschopná vykonávání jednotné bezpečnostní služby na venkově. V tuto chvíli nastupuje na scénu sám Alexandr Bach, který 8. června 1849 po oficiálním schválení císaře Františka Josefa I. vytváří četnictvo. V tuto chvíli se ještě samozřejmě nejednalo o okamžitě funkční složku, avšak 18. ledna 1850 bylo Františkem Josefem I. vydáno nařízení č. 19/1850 obecného Zákoníku říšského o založení četnictva čili žandarmerie. Autorem tohoto nařízení byl opět Alexanr Bach a od této doby začal na celém území monarchie fungovat vojensky organizovaný strážní sbor, který byl určený k udržování veřejné bezpečnosti, klidu a pořádku.

*Četníci Gendarmerie Nr. 2
für Böhmen.*

*Důstojnická četnická uniforma císařského
četnictva.*

První četníci v Příbrami

V království Českém byly okamžitě zřízeny dva pluky (z celkových 16ti), a sice pluk č. 2 pro Čechy a pluk č. 3 pro Moravu a Slezsko. Nyní se vraťme do Příbrami, protože 8. června 1850 do Příbrami přišlo 12 četníků Gendarmerie Regiment Nr. 2 für Böhmen, společně s poručíkem Jozefem Jarošem a strážmistrem.

Jak tehdy bylo veřejně sděleno:

„Na útraty zdejší a vůlkolních obcí ve zvláštní kasárně ubytování jsou. 9. června 1850 tito c.k. četníci svou službu na Svaté Hoře konali.“

Ona „zvláštní kasárna“ se nacházela v Plzeňské ulici, tehdy „Pilsnergasse“, a to v číslech popisných 15 a 16. Dnes je tato adresa označována jako ulice Milínská. Tyto budovy se nacházely mezi křižovatkou u OD Skalka a budovou Knihovny. Původní budovy již zanikly a dnes na jejich místě stojí nové domy, v jejichž přízemí se nacházejí obchody. Z počátku byla organizace tohoto četnictva lehce provizorní. To se změnilo roku 1866. Tohoto roku proběhla reforma četnictva, kdy došlo ke zrušení četnických pluků, které byly nahrazeny Zemskými četnickými velitelstvími. Číslo 2 nám zůstalo, a tak bylo zřízeno Zemské četnické velitelství č. 2 pro Čechy (Landesgendarmeriekommanden Nr. 2 für Böhmen). Tímto velitelstvím pak bylo okamžitě zřízeno 29 velitelství četnických oddělení, včetně velitelství četnického oddělení Nr. 17 Příbram. Současně s ním vzniká Četnická stanice v Příbrami. Ta sídlila v ulici Příkopy čp. 109. Nyní se tato část ulice jmenuje Tyršova. Jedná se o budovu, která stojí mezi budovou Městského úřadu Příbram a budovou Pošty na Příbrami I. Později se stanice mnohokrát stěhovala. Jméno prvního velitele stanice se mi nepodařilo dohledat, neboť seznam velitelů stanice je až od roku 1910, avšak velitelem Velitelství četnického oddělení Nr. 17 byl v roce 1866 poručík Weiss. Dne 10. března 1884 pak byla zřízena Četnická stanice na Březových Horách, které velel Antonín Franz. Z počátku tato stanice měla pouze 3 četníky. Stav byl později navýšen na 8 četníků.

Malou zajímavostí je, že četníci z této stanice, stejně jako všichni četníci spadající pod Zemské četnické velitelství č. 2, jako identifikaci k tomuto velitelství nosili mosazné pozlacené knoflíky s arabskou číslicí „2“. Knoflíky nosilo mužstvo na náramenících blůzy. Důstojníci měli blůzu bez nárameníků, a tak se u nich tato číslice nacházela na knoflících pro zapínání.

550	Landesgendarmeriekommanden	Landesgendarmeriekommanden	551
Nr. 2 Für Böhmen <i>Stab: Prag</i> Kommandant Weitenweber Edl. v. Weitenhorst Edvard EKO-R. 3 FJO-R. ♂ 2 ♂ D3. Oberst. Stabsoffiziere Nitsch Ignaz MVK. ♂ D3. Obstlt. Laure Johann FJO-R. ♂ D3. Major Geyer Rudolf ♂ D3. Major Adjutanten 1. Srebre Alex ♂ Rittm. 2. Kl. 2. Mally Franz ♂ Obrlt. Ergänzungsabteilung Kommandant Mayerhofer Leopold ♂ Rittm. 1. Kl. Instruktionsoff. Thienel Ernst ♂ Obrlt. Rechnungskanzlei Miehl Friedrich GVK. m. Kr. ♂ Hptmfr. 1. Kl. Tietze Heinrich ♂ D2. Obrltfr. Gendarmerieabteilungs- kommanden Nr. 1 in Prag Lang Josef ♂ Rittm. 1. Kl. Tazell Emil GVK. ♂ Leut. des IR. 3 zng. Lernels Josef ♂ D2. Obrltfr. Nr. 2 in Leitmeritz Diener v. Buchenstamm Ferdinand ♂ D3. Rittm. 1. Kl. Harand Franz ♂ D2. Obrltfr. Nr. 3 in Budweis Laube Eugen ♂ Rittm. 2. Kl. Kokert Josef ♂ D2. Obrltfr.		Nr. 4 in Jičín Kumpera Adalbert ♂ D3. Rittm. 2. Kl. Konopka Franz ♂ D2. Obrltfr. Nr. 5 in Pilsen Hanačík Alois ♂ Rittm. 1. Kl. Fleischer Robert ♂ D2. Leutfr. Nr. 6 in Čáslav Pruška Josef FJO-R. ♂ D3. Rittm. 1. Kl. Feldkircher Max ♂ D2. Leutfr. Nr. 7 in Eger Zeller Matthias ♂ D3. Rittm. 1. Kl. Rechnungsführer vakant Nr. 8 in Reichenberg Skorkowský Karl ♂ Rittm. 1. Kl. Focke Josef Ferdinand ♂ D2. Obrltfr. Nr. 9 in Kladno Barry Alfred Rtl. v. ♂ Rittm. 1. Kl. Saurwein Johann ♂ D2. Leutfr. Nr. 10 in Karlsbad Žirovnický Bohuslaw FJO-R. ♂ D3. Rittm. 1. Kl. Korbel Vinzenz ♂ D2. Leutfr. Nr. 11 in Teplitz Klima Wenzel ♂ Rittm. 1. Kl. Sedláč Heinrich ♂ D2. Obrltfr. Nr. 12 in Pisek Thienel Rudolf ♂ Obrlt. Nr. 13 in Komotau Malschelder Matthias ♂ Leut. Nr. 14 in Königgrätz Bauer Adolf ♂ Obrlt.	
		Nr. 15 in Böhm. Leipa Heidenfeld Edmund ♂ Obrlt. Nr. 16 Klattau Richmann Edmund ♂ Obrlt. Nr. 17 in Příbram Jirka Alois ♂ Obrlt. Nr. 18 in Trautenau Rotter Theodor ♂ Obrlt.	
		Nr. 19 in Chrudim Nekarda Alois ♂ Leut. Nr. 20 in Königl. Weinberge Knobloch Bohuslaw ♂ Leut. Nr. 21 in Tabor Choděra Friedrich ♂ Obrlt. Nr. 22 in Prachitz Stech Rupert ♂ Leut.	

Evidenční kniha Zemského četnického velitelství č. 22 pro Čechy z roku 1906.

Prvorepubliková četnická uniforma.

Četnictvo po roce 1918

Po zániku Rakouska-Uherska a po konci první světové války byl z 28. na 29. října 1918 Národním výborem vyhlášen recepční zákon, kterým vzniká samostatná Československá republika.

Všechny orgány a právní systém zůstaly v platnosti a zaměstnanci bývalé monarchie přešli do služeb nového státního útvaru. Četnictvo, které bylo pouze pěší službou a vojensky organizovaným sborem, se po vzniku samostatné Československé republiky řídilo posledním platným zákonem, tedy zákonem o četnictvu z roku 1895 a nařízením bývalého ministerstva zemské obrany číslo 43 říšského zákoníku z 20. března 1895.

Změny se však dočkalo, s ohledem na náročnost tvorby nového státního útvaru, poměrně rychle. K 31. říjnu 1918 byl zřízen úřad generálního velitele četnictva, kterému náležely pravomoci dřívějšího inspektora četnictva. Na konci listopadu bylo četnictvo zařazeno pod Ministerstvo vnitra. Organizační struktura vycházela stále z rakouského systému a svou novou definitivní podobu získala až v roce 1920, kdy došlo k úpravě postavení četnictva zákonem číslo 299/1920 Sb. zákonů a nařízení. Tehdy bylo československé četnictvo definováno jako „Vojensky organizovaný sbor strážný, jenž určen jest k tomu, aby podle stávajících zákonných předpisů a podle nařízení příslušných úřadů státních udržoval v celém území Československé republiky veřejný pořádek a veřejnou bezpečnost.

V Příbrami v té době vzniká Okresní četnické velitelství spadající pod Zemské četnické velitelství 1 – Praha. Samozřejmě se pak v Příbrami nacházela četnická stanice Příbram.

Malou zajímavostí je, že v roce 1928 docílila četnická stanice v Příbrami celkem 74 zatčení a 536 oznámení.

Dále stojí za uvedení, že rok 1928 byl pro příbramskou četnickou stanici rokem pokroku, neboť zdejší četníci dne 30. ledna 1928 obdrželi první psací stroj a následně 30. října 1928 obdrželi první služební kolo.

Prvorepubliková četnická přilba.

§ 10.

Četníkovi jest zakázáno, když koná službu, nebo vchází-li do místností úředních a do bytů soukromých, tabák kouřiti, psy s sebou voditi a nepřirozeně a pitvořivě se pohybovati; vůbec má se četník varovati všeho, co by mohlo dáti příčinu k nepříznivému posuzování, k pomluvám anebo dokonce ku posměchu se strany obecnstva.

Výňatek ze zákona č. 299/1920 Sb..

Četnická činnost

Četnická stanice byla nejnižším článkem v organizaci československého četnictva. Četnické hlídky vykonávaly pravidelnou pochůzkovou činnost, která byla společně s dokonalou znalostí místních poměrů zárukou zachování bezpečnosti na území obvodu.

Mezi úkoly v rámci klasické četnické služby patřilo například udržení veřejného pořádku a klidu nebo ochrana osoby i majetku každého občana před násilím všeho druhu. Mezi úkoly takzvané zvláštní služby četnictva pak patřily například asistenční a eskortní úkoly. Při provádění úkolů, respektive zákroků, mohli četníci provést úkony, jako napomenutí (v případě přestupků výstraha), udání, předvedení osoby k úřadu k okamžitému vykonání řízení, zatčení, přiložení svěracích řetízků jako preventivní opatření proti odporu a útěku a samozřejmě pak i užití zbraně v případě nutné obrany či zamezení útěku zločince.

Služba v četnickém sboru byla prestižní záležitostí. Pro přijímání nováčků byla stanovena přísná kritéria a přednostně byli přijímáni děsloužící armádní poddůstojníci. Velký důraz byl kladen na chování a celkové vystupování. Pro příslušníky četnictva platila různá omezení, například povolení k sňatku až po odsloužení čtyř let ve sboru a dosažení 30 let věku. Nicméně povolení mohlo být i tak odepřeno, pokud by ohrožovalo zájmy či dobré jméno četnictva.

Od roku 1927 byl četnictvu udělen zákaz činnosti v politických stranách a zbavení volebního práva z důvodu ovlivňování a využívání bezpečnostního aparátu některou z politických stran. Stejně tak četník nemohl vykonávat činnost ve sportovních či zájmových organizacích.

Zajímavostí je, že až do doby vzniku protektorátu, se Příbramským četníkům dařilo objasňovat valnou většinu protiprávních skutků, a to ve velice krátkém časovém období. Vypátrání pachatele často netrvalo déle, než jeden den.

*Nadporučík in. mem. Vojtěch Bolina,
jehož příběh vypráví kniha Josefa Velfla
„Životní osudy npor. Četnictva in mem. Vojtěcha Boliny“.*

Četnická čest

V roce 1939 bylo naše území připojeno k Německé říši a vznikl Protektorát Čechy a Morava. Bezpečnostní složky sice zůstaly v kompetenci protektorátní vlády, nicméně říšská vláda mohla ovlivňovat početní stavy, výzbroj a celkovou organizaci četnictva. Převážná většina četníků však v tomto velice náročném a smutném období dostala své cti. Část z nich se zapojila do odboje a ti ostatní vykonávali službu formou pasivní rezistence. Vedle četnictva však v Protektorátu působila pořádková policie (tzv. Jednotky Orpo), která přišla na naše území spolu s německou armádou. Vedle ní tu pak působila i bezpečnostní policie (Sipo a SD), jejímž účelem bylo zajistit bezpečnost na nově okupovaném území.

Toto období bylo pro naše četnictvo opravdu těžké, neboť německé složky odhalovaly rezistentní četníky. Ti se pak téměř vždy raději nechali čestně popravit, než by sebe nebo svou uniformu znesvětili spoluprací s okupanty. Mnoho četníků pak také končilo v koncentračních táborech, kde velká část z nich zemřela. Stále to však byli oni „prvorepublikoví četníci“, muži dostávající své cti a cti své uniformy, a tak jim ani tato silná represe nezabránila v pokračování rezistence. Například četníci z Četnické stanice na Březových Horách velice aktivně spolupracovali s odbojem, dodávali mu zprávy o činnostech Gestapa a aktivně kryli všechny příslušníky odboje.

Jedním z oněch mnoha hrdinů byl pak i vrchní četnický strážmistr Vojtěch Bolina. V roce 1941 zástupce velitele četnické stanice na Březových Horách a později velitel četnické stanice v Dlouhé Lhotě. Spolupracoval s partyzánskou skupinou operující v brdských lesích. V Květnové revoluci organizoval místní odbojovou skupinu. Dne 6. května 1945 se pokusil osvobodit četníky zajaté nacisty. Při tomto pokusu byl za Příbramí na křižovatce u Skalky zastřelen dávkou z kulometu příslušníky SS, společně s civilisty Františkem Dvořákem a Josefem Rozšafným, kteří s ním pokus podnikli. Všichni tři se pak stali prvními oběťmi před bitvou u Slivice. In memoriam byl povýšen do hodnosti nadporučíka.

Cedule obvodního oddělení Veřejné bezpečnosti.

Vozidlo Veřejné bezpečnosti VAZ 2101.

Veřejná bezpečnost

Po konci druhé světové války bylo snahou vytvoření jednotné struktury bezpečnostního sboru. Ministrem vnitra v poválečné vládě se stal Václav Nosek KSČ a samozřejmě celá KSČ, převážně díky výsledkům Jaltské konference a později i osvobození části republiky sovětskou armádou, získala velice silnou pozici. Dne 30. června 1945 výnosem Ministra vnitra bylo rozhodnuto o vytvoření jednotného Sboru národní bezpečnosti (SNB).

Ten byl tvořen třemi složkami, a sice sborem uniformované národní bezpečnosti, který nahradil policii a četnictvo, pohotovostním sborem a sborem neuniformované služby, který měl plnit úkoly vnitřního a zahraničního policejního a hospodářského zpravodajství. Nejsilnější složkou SNB se pak stala Veřejná bezpečnost, která konala pořádkovou, dopravní a kriminální službu.

Četnická stanice v Příbrami zanikla a nově zde vzniklo Obvodní oddělení Veřejné bezpečnosti Příbram, spadající pod Okresní oddělení MV Příbram, později Okresní oddělení VB Příbram, dále pak Okresní ředitelství SNB Příbram, odbor VB. Postupně do kompetence Veřejné bezpečnosti přecházely různé správní agendy. Původně oddělení sídlilo v dnešní ulici U Nemocnice na Příbrami I. Nově pak Obvodní oddělení VB Příbram sídlilo na místě, které všichni místní znají pod názvem „Stalingrad“, tedy v dnešní ulici Hornických učňů na Příbrami VII.

Vozový park Policie ČR na začátku nového tisíciletí.

Nové služební vozy Škoda Octavia III Policie České republiky.

Policie České republiky

Vlivem revolučních změn ve státě 1. února 1990 rozkazem ministra vnitra Richarda Sachera zanikl Sbor národní bezpečnosti, avšak Veřejná bezpečnost byla ponechána a na základě zákona č. 283/1991 Sb. o Policii České republiky dne 15. července 1991 přeměněna v Policii České republiky.

Obvodní oddělení Veřejné bezpečnosti Příbram se tak mění na Obvodní oddělení policie Příbram, které dohlíží nad bezpečností města Příbram dodnes. Oddělení původně sídlilo stále v ulici Hornických učňů „na Stalingradě“ a ke konci roku 2010 bylo přestěhováno do areálu Policie ČR v ulici Žežická na Příbrami V, kde sídlí dodnes.

Toto oddělení, na kterém slouží téměř 60 policistů, nyní vede npor. Bc. Michal Volf.

Jako pravnuk původní četnické stanice císařského četnictva v Příbrami, vnuk četnické stanice československého četnictva v Příbrami a syn Obvodního oddělení Veřejné bezpečnosti Příbram, je Obvodní oddělení policie Příbram hrdým následovníkem svých předchůdců s dnes 150ti letým závazkem vůči lidem města Příbrami, že bude i nadále bedlivě dohlížet na bezpečnost svého města.

Heslem Obvodního oddělení Příbram je:

„VIRIBUS UNITIS“

Viribus unitis bylo jméno vlajkové lodi rakousko-uherské flotily postavené převážně českými firmami. Také to bylo heslo císaře Františka Josefa I., znamenající „Společnými silami“.

„Četnictvo jest vůbec k tomu ustanoveno, aby udržovalo pokoj a bezpečnost v zemi, obyvatelů a majetnosti. Z toho vyplývá, že četnictvo všechny osoby, bez rozdílu stavu a pohlaví, jenž se pokoj milující zákonnému pořádku podrobují, chrániti, každý protizákonní čin překaziti a ty, jenž se proti zákonům provinily, k zaslouženému potrestání dodati má.“

Staré četnické fotografie a evidenční kniha Zemského četnického velitelství pocházejí ze soukromé sbírky Mgr. Michaela R. Lorenze (www.mlorenz.at), s jehož laskavým svolením byly v tomto buletinu použity. Rád bych tímto panu Lorenzovi poděkoval nejen za fotografie, ale i za mnohé informace o Rakousko-Uherském četnictvu.

Dále byly informace čerpány ze sbírky Státního okresního archivu Příbram, Policie a četnictvo do roku 1945.